

Underviser i dansk som andetsprog og fremmedsprog
Modul 4 Sprogtilegnelse

Projekt Gradueret

Sprogtilegnelse og Identitetsdannelse

Hanne Larsen Gjerulff
19953367

DPU, Aarhus Universitet

Vejleder: Elina Maslo

Maj 2011

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	1
Emnebegrundelse	1
Problemformulering	4
Metode	5
Begrebsafklaring	
• Identitet	5
• Rationalitetsbegrebet	6
• Videnskabsteoretiske positioner	7
• Kompetencebegrebet	7
Identitet og Sprogtilegnelse	
• Pia Quist	8
• Bonny Norton	10
Kvalificeret selvbestemmelse som dannelsesidé	12
Lærerrollen	15
Sprogtilignelsen i praksis	16
Maria – En dedikeret lærer	17
Konklusion – Hænder, hoved og hjerte	21
Perspektivering	22
Litteraturliste	23
Bilag 1	25
Bilag 2	26
Bilag 3	27
Bilag 4,1	28
Bilag 4,2	29
Bilag 4,3	30
Bilag 4,4	31

Indledning

"Hedder det un eller une? Er det je voudrai eller je veux når jeg skal bede om noget? Hvad nu hvis hun ikke forstår hvad jeg siger?" Sveden springer frem på panden, der er kun én foran dig og det bliver snart din tur. "Un eller une? Je voudrai – je veux?" Hjertet slår lidt hurtigere, du er ved at gå i panik og da det bliver din tur, ender det med, at du peger på kurven med baguettes og viser med fingrene, at du skal have én. Du er bange for ikke at kunne forstå det beløb ekspeditricen siger og lægger, med et undskyldende smil, en al for stor pengeseddel på bordet. Den unge bagerekspeditrice smiler venligt til dig og siger noget på fransk, som du ikke opfatter og du mumler "Merci" og "Au revoir" og forlader skyndsomt butikken.

Vi har vel alle prøvet at stå i en lignende situation, hvor vores fremmedsprogskompetence ikke slog til og vi husker nok også, hvilken følelse der er forbundet hermed. I eksemplet fra bagerbutikken er der ikke noget særligt på spil, vores identitet er ikke truet og alligevel opleves det ubehageligt ikke at turde vove sig ud i at formulere en simpel sætning.

For vores kursister på sprogcenteret er det en dagligt tilbagevendende oplevelse, som i løbet af kort tid sætter sig som en følelse af underlegenhed. Kan man i samtalen ikke give udtryk for sine tanker og holdninger, kan det være svært at opretholde troen på sig selv og det projekt det er at tilegne sig et fremmedsprog.

"Sprog og identitet er fænomener der har betydning for hinanden – og sammenhængen er dialektisk, sproget har betydning for identiteten, og identiteten har betydning for sproget (sprogbrugeren).¹

Emnebegrundelse

Hos langt de fleste af vores kursister oplever jeg stor glæde, forventning og nysgerrighed i de første måneder i Danmark. Nogle kommer som flygtninge fra samfund præget af stor tilværelsesusikkerhed, andre kommer for at søge lykken i form af et vellønnet arbejde og andre igen kommer på grund af kærlighed. Når den første eufori over det nye har lagt sig, og hverdagens problemer melder sig, får jeg på mit spørgsmål om, hvad det værste er ved at være ny i Danmark, næsten altid det samme svar: "At miste sin status".

¹ Quist, 1998, s. 9

Dette sidste svar bliver afsættet for denne opgave, da det for mig er en indikation af, at kursistens identitet og selvværd er truet, hvilket jeg personligt finder bekymrende og professionelt er forpligtet på at medtænke i tilrettelæggelsen af min undervisning – ja, i hele min omgang med kursisten.

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej”²

I regeringens visioner fra februar 2010 står at læse:

”Danmark skal i 2020 fastholde sin position som et af de lande i verden der er mest frie, både hvad angår politiske rettigheder og generelle frihedsrettigheder. Vi skal være verdensmestre i demokratisk integration. Samtidig skal Danmark i 2020 være blandt de bedste lande i EU til at integrere ikke-vestlige indvandrere og efterkommere på arbejdsmarkedet målt ved beskæftigelsesindsatsen”³

Et sådant ambitionsniveau fordrer effektivitet, så integrationsindsatsen starter fra dag ét og danskundervisningen er et vigtigt element i denne, hvilket betones flere steder i lov om danskuddannelse for voksne:

§ 1. Formålet med uddannelse i dansk som andetsprog (danskuddannelse) er at bidrage til, at voksne udlændinge med udgangspunkt i deres individuelle forudsætninger og integrationsmål opnår nødvendige dansksproglige kompetencer og viden om kultur- og samfundsforhold i Danmark, så de kan blive deltagende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere.

Stk. 2 Danskuddannelsen skal bidrage til, at voksne udlændinge så hurtigt som muligt efter at have fået opholdstilladelse i Danmark tilegner sig færdigheder i at forstå og anvende det danske sprog ...

² Løgstrup, K.E., s.25

³ Danmark 2020 Viden > vækst > velstand > velfærd

Stk. 3. Danskuddannelse skal endvidere fremme voksne udlændinges aktive brug af det danske sprog samt bidrage til, at de opnår almene kundskaber og færdigheder, som er relevante i forhold til arbejde og uddannelse samt livet som medborger i et demokratisk samfund.⁴

Samtidig med et øget fokus på selvforsørgelse skærpes kravene om et aktivt og ydende medborgerskab og jeg oplever, at sprogcenteret af de fleste kursister betragtes som et helle. Når døren lukker sig bag dem, er de i et trygt og anerkendende miljø, hvor de bliver set som de mennesker de er. Her inddrages de i et inkluderende fællesskab, hvor det komplekse, relationelle kulturbegreb ikke blot er en teoretisk term, men den faktiske, konkrete virkelighed. Her går finnerne ikke med kniv, hollænderne ikke i træsko, polakkerne drikker andet end vodka og tyskerne har ikke altid orden i deres ting. Her færdes ægte analfabeter sammen med mennesker, der har tilbragt år i flygtningelejre, uddannede landmænd, ufaglærte fabriksarbejdere, dyrlæger og ingeniører.

På dette helle skal vi så på bare tre år - svarende til 1,2 årsværk - klæde kursisterne på med nødvendige dansksproglige kompetencer og viden om kultur- og samfundsforhold i Danmark, så de kan blive deltagende og ydende medborgere.

At deltage i demokratiske processer og at være en aktiv medborger fordrer en bred kompetenceudvikling, der indbefatter såvel dansksproglig som demokratisk kompetence og ikke mindst både vilje og mod. Set i dette lys mener jeg sprogcenterets udvidede opgave er at støtte kursisterne i deres identitetsdannelse og gennem en demokratisk tilrettelagt undervisning at forberede dem til et liv i og med det demokratiske samfund, i.e. at tilrettelægge et læringsmiljø, hvor den individuelle kompetenceudvikling sker i et socialt og kulturelt fællesskab og kursistens konkrete erfaring respekteres og inddrages.

Formålsformuleringerne i loven om danskuddannelse udtrykker et sociokognitivt tilegnelsessyn og et funktionelt sprogsyn med vægt på kommunikativ kompetence, som det her formuleres i undervisningsvejledningen:

"Det er et fælles mål på de tre danskuddannelser, at kursisten opnår kommunikativ kompetence, dvs.

Sociokulturel kompetence (adækvat sprogbrug...)

⁴ Lov 375 af 28. maj 2003

Samtale- og tekstkompetence

Lingvistisk kompetence (syntaks, morfologi, ordforråd, ortografi, fonologi og prosodi)⁵

Med tidshorisonten for vores kursister på 1,2 årsværk in mente, er det af stor betydning, at man som underviser i faget dansk som andetsprog har en solidt forankret teoretisk viden, som udmøntes i en klar pædagogisk og didaktisk vision. Denne opgaves ærinde skal ses som et forsøg på at indkredse en tilgang til sprogtiltagelsen i dansk som andetsprog der, ud over at styrke kursistens selvværd og identitetsdannelse, bedst muligt tilgodeser og optimalt sikrer, at hun forlader sprogcenteret med en dansksproglig kompetence, som indbefatter, de af Schuman definerede, tre sprogfunktioner: den kommunikative, den integrative og den ekspressive⁶.

Jeg bekender mig til det komplekse kulturbegreb og har et funktionelt-diskursivt sprogsyn med en socialkonstruktivistisk sprogtiltagelsesforståelse og en læringsteoretisk forståelse, der har sin rod i kritisk teori, men samtidig en tro på videnskabsteoretisk tværgående tilgange, som bl.a. Tønnes Hansen, Bonny Norton, Pia Quist og Karen Lund advokerer for. Sidstnævnte forstået på den måde, at Lund kalder sit sprogtiltagelsessyn for sociokognitivt, hvilket jeg forstår som en syntese mellem kognitivismen og socialkonstruktivismen.

Fælles for dem er, at læring sker i en social sammenhæng og betragtes som kompetenceudvikling i begrebets videste forstand og jeg kunne fristes til at betegne det bagvedliggende menneskesyn som eksistentiaalistisk, men det vil disse forskere næppe bryde sig om og det står derfor for egen regning.

Problemformulering

Hvilken sammenhæng er der mellem identitetsdannelsesprocessen og sprogtiltagelsen og hvordan kan jeg, som underviser i dansk som andetsprog, tage mit afsæt der?

Metode

I en tidligere opgave har jeg undersøgt muligheder for at tilgodesel identitetsdannelsesprocesser i en andetsprogpædagogisk sammenhæng og vil på den

⁵ http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/undervisningsvejledning_sept_2006.dpf

⁶ Lund, 1997, s.97

baggrund nu undersøge, om der er en tilsvarende sammenhæng mellem identitetsdannelsen og sprogtiltagelsen. Jan Tønnes Hansens model om kvalificeret selvbestemmelse som dannelsesidé udgjorde i nævnte opgave den overordnede begrebsramme, i hvilken de andetsprogpædagogiske teorier indsattes og diskuteredes. Denne adapterede model (bilag 1) videreudvikles i denne opgave til også at omfatte sprogtiltagelsesteorier. Eksempler fra praksis har sin hovedvægt på DU2 MODUL 2, men der søges samtidig uddraget generelle konklusioner for sprogtiltagelsen i den andetsprogpædagogiske praksis.

Begrebsafklaring

IDENTITET

Erik H. Erikson definerer identitet som en syntese mellem individuelle behov, drifter og følelser og de samfundsmæssige krav og forventninger. En positiv identitet er en følelse af sammenhæng mellem det psykiske og det sociale, som forudsættes af en gensidig bekræftelse mellem individ og samfund.⁷

Jan Tønnes Hansen sonderer desuden mellem identitetsdannelsen indre og ydre betingelser, hvor de ydre forklares som de kulturelle og de indre opdeles i identitet og integritet. Den udadrettede kvalificering og selvbestemmelse vedrører identiteten og vores gøre, mens det er den indadrettede kvalificering og selvbestemmelse, som vedrører integriteten og vores væren, altså selvværdet.

Stuart Halls forståelse af identitet tænkes i forlængelse af det komplekse kulturbegreb, og udlægges af Iben Jensen:

"Ifølge Hall har vi ikke én sammenhængende identitet, men flere identiteter, som skabes i relationen til de mennesker vi møder. Hall mener, at vi fortæller om os selv, som om vi har én sammenhængende identitet, men i virkeligheden har vi mange identiteter, som kan være i modstrid med hinanden og trækker os i forskellige retninger"⁸

⁷ Psykologibogen, s.185

⁸ Iben Jensen. 2005

Identitet konstrueres altså på baggrund af mere end én situation, hvorfor det er en konstant proces. Det betyder, at man med Hall kan sige, at det er i alle de sociale relationer, som individet indgår i, at identitetskonstruktionerne sker og Iben Jensen fortsætter:

"Samtidig understreger Halls identitetsforståelse, at vi ikke har én indre kerne, som vil lede os i alle situationer, men at vi tværtimod er meget afhængige af, hvordan vi betragtes af de mennesker, vi omgås"⁹

RATIONALITETSBEGREBET

I sammenhæng med Tønnes Hansens taxonomi anvendes Jürgen Habermas' udvidede rationalitetsbegreb som udviklet i forhold til den kommunikative handling¹⁰. Det tjener her som argument for en undervisningsvirksomhed, der respekterer og inddrager kursistens erfaringsverden gennem inddragelse af moralsk/praktiske og æstetisk/ekspressive læreprocesser i sprogtiltagelsen med det bredere sigte at støtte kursisten i hendes identitetsdannelsesproces.

Livsressource	Rationalitet	Gyldighedskrav
identitet	Kognitive instrumentel	sand
solidaritet	Moralsk praktisk	retfærdig
mening	Æstetisk ekspressiv	oprigtig

Livsverdenen konstitueres af sproget og kulturen, heri sker identitetsarbejdet, den demokratiske dannelse, socialisationen og den sociale integration, hvor sprogcenteret kan spille en dominerende rolle i den forstand, at det insisterer på fællesskabet og den enkeltes udvikling i og med dette.

⁹ Iben Jensen, 2005

¹⁰ Humanistisk Videnskabsteori

VIDENSKABTEORETISKE POSITIONER

Der argumenteres i opgaven for en tværgående videnskabsteoretisk tilgang til sprogtiltagelsen og andetsprogs pædagogikken, hvorfor jeg her giver en skematisk fremstilling af de, for opgaven, relevante positioner. Modellen er inspireret af Christian Dalsgaard¹¹ og skal læses med denne opgaves optik.

Positivismen	Læringsteori	Sprogssyn	Tilegnelsessyn
Behaviorismen	Kvalifikationspædagogik	Strukturelt	Imitation/Vanedannelse ¹²
Mentalisme	Kvalifikationspædagogik	Strukturelt	Formelt (LAD og UG) ¹³

Kognitivismen	Systematisk	Funktionelt	Kommunikativt ¹⁴
---------------	-------------	-------------	-----------------------------

Hermeneutikken	Læringsteori	Sprogssyn	Tilegnelsessyn
Kritisk teori	Frigørende / Erfaringspædagogik	Funktionelt/diskursivt	Kommunikativt/problemløsning ¹⁵
Social konstruktivismen	Sociokulturel	Funktionelt/diskursivt	Den sociale tilgang ¹⁶

Kompetence

Kompetencebegrebet anvendes som defineret af Per Schultz Jørgensen, nemlig som en kombination af tre forhold:

- et kvalifikationsaspekt - færdigheder
- et handleaspekt - kundskaber
- et personligt aspekt - selvværd

om hvilke han udtaler:

¹¹ Dalsgaard 2004

¹² Lund, 1997, s. 239

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid. s.

¹⁵ Larsen – Freeman, 1998

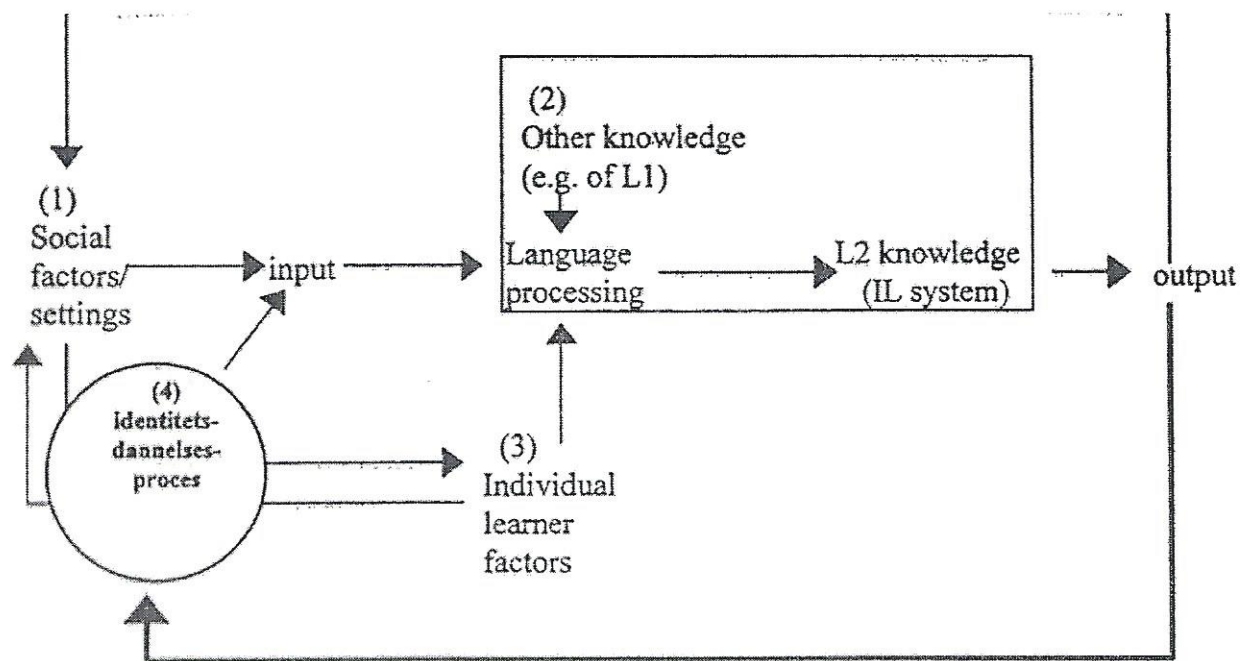
¹⁶ Bjerre & Ladegård, s. 86

“Kompetence er så langt fra pensum, det er tværtimod en kompleks integration af viden, vurdering og handlekraft i en social sammenhæng. Derfor er kompetence en yderst vigtig side ved en dannelsesproces”¹⁷

Identitet og Sprogtilegnelse - Pia Quist

Pia Quist undersøgte i sin specialeafhandling¹⁸ kompleksiteten i forholdet mellem sprogtilegnelsen og identitetsdannelsesprocessen blandt tosprogede børn fra 1. til 8. klasse, og trods aldersforskellen mellem denne gruppe og kursisterne på min arbejdsplads, finder jeg undersøgelsen meget relevant for mit projekt.

Quist anvender Ellis' model: A framework for explaining L2 acquisition¹⁹, hvori hun indplacerer identitetsdannelsesprocessen og jeg vil her kommentere og fremhæve dele af den til belysning af mit projekt.

Figur1: Ellis' model med identitetsdannelsesprocessen²⁰

¹⁷ Per Schultz Jørgensen, 1996

¹⁸ Ind i gruppen – Ind i sproget, 1998

¹⁹ Ellis, 1994

²⁰ Quist, 1998, s. 137

Sprogtilegnelsen ses som bestående af tre faktorer:

(1) De sociale faktorer/settings relaterer sig til Sprogcenteret som institution og den enkelte kursists indplacering på holdet i klasselokalet, hvori undervisningen har sit udgangspunkt. I denne ramme, som er kursistens første møde med danskundervisning, er den sociale og psykiske atmosfære af stor betydning, da det er her den primære tro på opgaven at lære et nyt sprog etableres. Kursisten skal møde anerkendelse i mødet med alle ansatte for derigennem at opleve tryghed i at kommunikere på dansk.

(2) "The black box"²¹ indeholder de kognitive L2 tilegnelsesprocesser, der fører til intersproget, viden om L1 og sprog i det hele taget, viden om verden, læringsstrategier mm.²²

(3) Under påvirkning af (1) er de individuelle faktorer, som Ellis igen inddeler i tre kategorier²³: a) Beliefs, som omfatter kursistens opfattelse af, hvad god undervisning er. Det er min oplevelse, at mange kursister efterspørger en behavioristisk funderet undervisning baseret på den audio-linguale metode og har svært ved at se formålet og udbyttet af en task-baseret undervisning. b) Affective states bliver en afledning af a) forstået på den måde, at læreren risikerer at miste tilliden til undervisningen og underviseren, hvis denne ikke er opmærksom på forholdet og overser betydningen af at implementere den anderledes tilgang, så læreren kan se, at hun faktisk lærer noget.

c) General factors definerer Larsen-Freeman som: Age, Socio-psychological factors, Personality, Cognitive styles, Hemisphere specialization, Learning strategies, Other factors, e.g. sex, memory²⁴.

Quist har som projekt at undersøge, hvorvidt identitetsforholdet influerer på hastigheden i sprogtilegnelsen hos de tosprogede børn og unge, hvor jeg anvender modellen til at anskueliggøre vigtigheden af at medtænke processen i den pædagogiske praksis med det overordnede sigte at styrke såvel identiteten som integriteten.

4) Identitetsdannelsesprocessen indsætter Quist mellem de sociale og de individuelle faktorer ud fra socialpsykologernes forståelse af identitet som et fænomen, der til stadighed udvikles i et kompleks samspil mellem ydre og indre forhold.²⁵ Som konklusion

²¹ Quist, 1998, s. 12

²² Ellis, 1997, s.35

²³ Ibid., s. 13

²⁴ Larsen-Freeman and Long (1991) forkortet oversigt fra Ellis, 1994

²⁵ Quist, 1998, s.99

på sin undersøgelse tilføjer Quist en sidste pil fra output tilbage til identitetsdannelsesprocessen for dermed at vise de to processers gensidige påvirkning af hinanden. Hun påpeger, at identitetsdannelsen er særlig vigtig i ungdommen og at de unge er særligt følsomme for den eksklusion et mangelfuldt L2 kan afføde, men jeg vil nu påstå, at denne følelse af ikke at høre til er smertefuld for alle, uanset alder.

Bonny Norton – At vælge sine kampe

Norton²⁶ problematiserer sprogtilægnelsesforskningens entydige fokusering på lærerens motivation og mulighed for selv at vælge med hvem, hvordan og hvornår hun interagerer med personer i målsprogssamfundet. Hun interesserer sig for magtforholdet mellem læreren og omgivelserne og argumenterer for en bredere definition af identitetsbegrebet, der tager højde for og medtænker lærerens adgang/mangel på adgang til kommunikation på målsproget i hverdagslivets sociale strukturer:

"As Heller (1987) demonstrates, it is through language that a person negotiates a sense of self within and across different sites at different points in time, and it is through language that a person gains access to – or is denied access to – powerful social networks that give learner the opportunity to speak."²⁷

Norton definerer et socialkonstruktivistisk identitetsbegreb, hvilket betyder, at identiteten er til forhandling i forskellige magtrelationer. Vi har altså mange identiteter: hustru, mor, datter, veninde, lærer, studerende etc., hvis subjektivitet er relativ, forstået på den måde, at det er den konkrete magtrelation, der afgør, om man i diskursen hævder sin subjektivitet eller ej. Identiteten beskrives som en kamplads og forklares dermed som mangfoldig og modsætningsfyldt. Det giver ny mening til den lidt fortærskede replik: "Man skal vælge sine kampe med omhu" og Norton erstatter begrebet motivation med investering, forstået som lærerens investering i den aktuelle sociale diskurs/interaktion²⁸.

En sådan definition taler for en undervisning, der giver læreren rig mulighed for at tale, hvilket Norton også konkluderer på baggrund af det spørgeskema hun bad deltagerne i sin undersøgelse²⁹ besvare. Med et års mellemrum bad hun de 5 kvindelige immigranter til Canada

²⁶ Norton, 2000

²⁷ Ibid. s. 5

²⁸ Ibid., s. 11

²⁹ Ibid., s. 24 for en beskrivelse af projektet.

om at svare på spørgsmålet: What has helped you the most to learn English?"³⁰ Første gang svarede 3 ud af 5, at det var de 6 måneder i sprogskolen, året efter var det 1 ud af 5, der svarede det samme. De øvrige understregede nu vigtigheden af at bruge sproget uden for skolen og var enige om, at de gerne ville have mere social kontakt med engelsktalende canadiere for at kunne øve sproget.

Et lignende spørgsmål stillede jeg i forbindelse med mit feltarbejde, hvor jeg observerede en lærer, som talte rigtig meget – såvel i som uden for undervisningen. Kursisterne fik ikke mange chancer for at bruge deres sprog aktivt, da taletiden i løbet af 6 lektioner fordelte sig med 95% til underviser og 5% til fordeling mellem 13 kursister.

Jeg bad kursisterne om at svare på et spørgeskema, hvor de bl.a. blev bedt om at prioritere en rækkefølge på, hvordan de mente, de bedst lærer dansk og svarene var tankevækkende:

7. Hvad er vigtigt når man skal lære dansk? Prioriter rækkefølgen med 1 som højeste prioritet	1. prioritet + 10 % point	2. prioritet + 5 % point	3. prioritet + 4 % point	4. prioritet + 3 % point	5. prioritet + 2 % point	6. prioritet + 1 % point
A. Ved at lytte til læreren?	0 stk.	3 / 23,1 % point	2 / 15,4 % point	3 / 23,1 % point	1 / 7,7 % point	1 / 7,7 % point
B. Ved selv at læse?	0 stk.	1 / 7,7 % point	5 / 38,5 % point	2 / 15,4 % point	3 / 23,1 % point	0 stk.
C. Ved selv at skrive?	0 stk.	0 stk.	0 stk.	6 / 46,2 % point	4 / 30,8 % point	1 / 7,7 % point
D. Ved at bruge sproget aktivt?	10 / 76,9 % point	1 / 7,7 % point	2 / 15,4 % point	0 stk.	0 stk.	1 / 7,7 % point
E. Ved at lave grammatiske øvelser?	0 stk.	2 / 15,4 % point	2 / 15,4 % point	2 / 15,4 % point	2 / 15,4 % point	3 / 23,1 % point
F. Ved at arbejde med udtale?	3 / 23,1 % point	4 / 30,8 % point	1 / 7,7 % point	0 stk.	0 stk.	2 / 15,4 % point

³⁰ Ibid., s.134

Som det fremgår, havde 10 ud af 13 lærere "At bruge sproget aktivt" som 1. prioritet og de sidste 3 havde "At arbejde med udtale" som samme prioritet. Alle vægtede altså mundtlighed under én eller anden form som den vigtigste faktor for at lære dansk i klassen.

Af de pædagogiske implikationer og krav til L2 underviseren som Norton udleder af sin analyse³¹, vil jeg fremhæve tre, som jeg finder relevante for denne opgave og for min undervisningspraksis:

- 1) Det er ikke tilstrækkeligt at undervise i grammatiske strukturer og bøjningssystemer. Lærerne behøver regelmæssig øvelse i at tale og skrive i klasselokalet for at opnå større selvsikkerhed i interaktionen med målsprogstalende uden for.
- 2) Det er tilsvarende nødvendigt for underviseren at vide, hvilke muligheder og i hvilke sociale kontekster læreren har for at kommunikere på målsproget udenfor klasselokalet, så undervisningen kan målrettes lærerens behov.
- 3) I forlængelse af 2) udleder Norton af sin undersøgelse, at det er vigtigt for underviseren at vide, hvordan læreren responderer på muligheden for kommunikation med målsprogstalende, og om hun indgår i eller undgår situationer, hvor muligheden foreligger. Underviseren må desuden have en forståelse af lærerens investering i L2 og hendes mange identiteter³².

"In other words the teacher needs to develop an understanding of the learners' investment in the target language and their changing identities"³³

Kvalificeret selvbestemmelse som dannelsesidé

Som Quist og Norton påpeger, er sprogtilegnelsen dialektisk forbundet med identitetsdannelsesprocessen og jeg mener, at andetsprogsundervisningen dermed får et dobbelt sigte, til hvilken forståelse Tønnes Hansens model kan bidrage væsentligt (bilag 1) Tønnes Hansen udviklede modellen, som en del af en dannelsesteoretisk begrebsramme for skolens formålsdiskurs, men for mig at se og Tønnes Hansen selv indikerer, er der i den noget universelt på spil, idet han sammentænker forholdet mellem faglig og personlig

³¹ Ibid. s. 137

³² Ibid.- min oversættelse

³³ Ibid., s. 137

læring og udvikling. Han argumenterer for "at udvikling af fuldgældig kvalificeret selvbestemmelse er betinget af et balanceret forhold mellem kognition, psykodynamik, emotionalitet og handleevne"³⁴. Der er tale om fire forskellige kompetencer, som hver for sig er konkrete, men som skal ses i en sammenhæng for at forstå dem som det komplette indre menneskelige "system", hvor den intellektuelle kvalificering udvikles på lige fod med lærerens identitet og integritet, og at det vel at mærke er en livslang proces. Min adapterede model skal læses som et forsøg på at danne et overblik over, hvordan denne opgaves delkomponenter relaterer sig til de enkelte kompetencer.

Herunder følger en komprimeret gennemgang af modellen:

Udadrettet kvalificering - Teknisk tilværelseskompetence

Bekendtgørelsen: Undervisningen på de tre danskuddannelser har som mål at kursisterne opnår en almen dansksproglig kvalificering³⁵

Mange af vore kursister kommer fra skoler, hvor den fremherskende læringsteori er behavioristisk funderet og læreren er den, der såvel leverer som kontrollerer om viden er overført; så den overdragelse af ansvaret for vidensproduktionen, som man tilstræber i en socialkonstruktivistisk læringsforståelse må ske gradvist:

"Students who see the teacher as the giving end of knowledge and themselves as the passive receiving end may not welcome the opportunity to take responsibility for their learning."³⁶

Modellen må ikke forstås sådan, at færdigheder udelukkende tilegnes gennem en behavioristisk pædagogik, men *gør* man brug af denne metode, skal man holde sig for øje, at de øvrige kompetencer, som modellen indeholder ikke udvikles og at man derfor heller ikke tilgodeser identitetsdannelsesprocesserne.

³⁴ Hansen, s. 387

³⁵ Bekendtgørelse nr. 68 af 6. februar 2008

³⁶ Ami Tsui, 1995

Udadrettet selvbestemmelse – pragmatisk, nyorienterende kompetence (min betegnelse)

"Vedrører overordnet elevens politiske bevidsthed og handlekompetence, demokratiske sindelag, sociale identitet og rollebevidsthed"³⁷

"Metoder, der styrker kursisterne i at være aktive og opsøgende øger kursisternes medansvar for undervisningen, deres samarbejdskompetence og deres selvstændighed i læringen. Dermed rustes det kursisterne til også at lære sprog uden for sprogcenteret... Enhver form for kommunikative opgaver og opgaver af "etnografisk karakter" gør kursisterne til handlende subjekter..."³⁸

Denne sidste bemærkning fra Integrationsministeriets vejledning indikerer, at vi som undervisere er forpligtede på at inddrage det bredere rationalitetsbegreb i vores sprogtilgængelighedstænkning. At udvikle handlende subjekter forudsætter, ifølge Habermas, inddragelse af den moralsk/praktiske og den æstetisk/ekspressive rationalitet.³⁹

Indadrettet kvalificering - selvreferentiel tilværelseskompetence

"omhandler evner til selvrefleksion og selvvurdering i forhold til egne faglige kompetencer, talenter, færdigheder og lærestrategier"⁴⁰

"Først og fremmest skal kursisterne have mod på at bruge sproget og på at lære sproget (såvel i som uden for undervisningen) gennem den aktive brug. De skal lære at lære sproget ved at lytte og tale – afprøve, reflektere, justere – og prøve igen"⁴¹

I denne forbindelse er der dels tale om den gradvise overdragelse af kontrol af videnproduktionen til kursisten, dels tilegnelse af og forståelse for personlige læringsstrategier. Som nævnt er hovedparten af vores kursister uvante med at tage ansvar for egen læring og er rigtig glade for bl.a. udfyldningsopgaver, drills og diktater. Alle aktiviteter, der er målbare er velkomne. Trætheden melder sig næsten omgående, når

³⁷ Tønnes, p. 399

³⁸ http://www.nyidanmark.dk/NR/undervisningens_tilrettelaetggelse_og_gennemfoerelse.pdf

³⁹ Humanistisk Videnskabsteori, s. 212

⁴⁰ ibid., p.400

⁴¹ Ibid.

opgaven er taskbaseret og indebærer mundtlig argumentation eller forhandling, og frustrationen lyser ofte ud af mine kursisters øjne, når jeg fjerner ordbøgerne fra dem. Er frustrationen imidlertid optimal (uddybes senere) – ja, så er "mission accomplished"!

Indadrettet selvbestemmelse - fænomenologisk tilværelseskompetence

"Der er tale om en gedigen evne til i forbindelse med selvrefleksion at være i kontakt med sit dynamisk-psykologiske følelsesliv, og herfra mærke efter, hvad der i givne sammenhænge er det rigtige for én at gøre - og så handle herudfra".⁴²

Og med "ja-hatten" på og god vilje kan man igen hente argumentation i publikationen Undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse:

"...hvor det skitseres, hvordan undervisningen i indhold og sprog kan integreres, og hvordan der kan etableres en undervisning, der både øger sprogbeherskelsen og indsigt i kultur- og samfundsforhold ved at invitere til eftertanke og refleksion."⁴³

Jeg finder Tønnes Hansens taxonomi relevant som overordnet refleksionsparameter i mine overvejelser over, hvordan jeg formidler en undervisning, der både sikrer en gedigen sprogtilegnelse og støtter dannelsesbestræbelserne. For mig at se er den praksisrettede udfordring:

"... at destillere essentialerne ud af de enkelte læreteorier og søge at integrere disse i en personlig forankret helhedsforståelse, som omfatter samtlige tilværelseskompetencer."⁴⁴

Lærerrollen

Mine personkvalifikationer er naturligvis vigtige i hele min omgang med kursisten, men i denne sammenhæng og i et forsøg på at indfri mine ambitioner om at medtænke kursisternes identitetsdannelse i sprogtilignelsen, er det især i forhold til udviklingen af

⁴² ibid.

⁴³ http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4CFC1B86-60F0-4129-8D54-B67426A4AD3A/0/undervisningens_tilrettelaetggelse_og_gennnemfoerelse.pdf

⁴⁴ Tønnes Hansen, 1998, s. 405

selvbestemmelsen hvor identiteten, integriteten og selvværdet udvikles, jeg skal have min opmærksomhed. Som en øjenåbner herfor indsætter Tønnes Hansen kompetencerne i en modificeret model af selvets rettetheder, som han i vid udstrækning baserer på Kohuts teori om selv og selvobjekter⁴⁵. (Bilag 2 og 3 (adapteret model))

Jeg skal med andre ord som underviser fungere som emotionelt tilgængelig og optimalt frustrerende selvobjekt for læreren. Jeg kan, ved min måde at *være* og *forholde* mig på understøtte hendes udvikling af de fire grundformer i den menneskelige rettethed, som udgør selvets grundstruktur. Det er her læreren skal finde ressourcerne til det projekt, det er at etablere sig i en ny kultur. Med andre ord at opbygge dansksproglige kvalifikationer og kompetencer samtidig med det fornødne selvværd og troen på, at hun magter opgaven. Disse implikationer understøttes af Nortons undersøgelse af de fem kvindelige immigranter til Canada⁴⁶, hvor især den peruvianske kursist, Felicias, oplevelse af underviserens afvisning af Peru som en større nation, betød at hun aldrig vendte tilbage til undervisningen⁴⁷.

I forhold til personlighedens indflydelse på L2 tilegnelsen nævner Larsen-Freeman and Long otte forhold, der gør sig gældende: self-esteem, extroversion, anxiety, risk-taking, sensitivity to rejection, empathy, inhibition og tolerance of ambiguity.⁴⁸ Disse forhold henhører under den indadrettede tilværelseskompetence i Tønnes Hansens model og af disse, er det især i forhold til den fænomenologiske, at underviserens relateringskompetence er mest påkrævet, når fokus er på at støtte lærerens dannelsesbestræbelser⁴⁹.

Sprogtilægnelsen i praksis

Vi har på vores sprogcenter fået tildelt midler fra Integrationsministeriet til et Sprogstøtteprojekt, som har betydet, at vi i samarbejde med en jobkonsulent tilknyttet flygtninge og indvandrere i kommunens Arbejdsmarkedsafdeling, har fået mange af vores kursister i en sprogpraktik. På baggrund af en kompetenceafdækning foretaget af vores dygtige vejleder på Sprogcenteret, bliver vores kursister tilknyttet en arbejdsplads, som er

⁴⁵ Ibid., s. 406

⁴⁶ Tidligere omtalt s. 11

⁴⁷ Norton, 2000, s. 141

⁴⁸ Ellis, 1994

⁴⁹ Tønnes Hansen, s. 406

relevant i forhold til deres uddannelse, interesser og kvalifikationer. Projektlederne har en løbende dialog med sprogpraktikstedet og formidler informationer og specifikke kommunikationskrav videre til underviserne af de aktuelle kursister, hvilket i praksis betyder, at underviserne kan inddrage, for læreren, relevante kommunikative øvelser. Jeg har altså som underviser fra dag ét en kompetenceafdækning af mine kursister at arbejde ud fra, hvilken giver mig en unik mulighed for at tilrettelægge en sprogtilegnelsesproces, der understøtter og bekræfter dennes dannelsesbestræbelser. I denne kompetenceafdækning får jeg nemlig indblik i kursistens personlige forhold, skolebaggrund og familiære situation, som jeg herefter kan lægge til grund for mine pædagogiske og didaktiske forberedelser. Som eksempel herpå vil jeg præsentere én af mine kursister (bilag 4,1-4)

Maria – en dedikeret lærer

Maria er 32 år, iransk kurder, hvis modersmål er farsi med kurdisorani som L2. Hun har været i Danmark i 7 måneder efter at være blevet familiesammenført med sin mand, som er dybt traumatiseret efter tortur. Parret har en datter på 4 år, som er det til stor glæde. Maria er uddannet frisør og kosmetolog fra Iran og jeg kan, qua min oprindelige tilsvarende uddannelse, tilbyde hende en kompetent fagligt sproglig stilladsering i forbindelse med hendes sprogpraktik i en frisørsalon.

"This concept (scaffolding)states that in social interaction knowledgeable participant can create, by means of speech, supportive conditions in which the novice can participate in, and extend, current skills and knowledge to higher levels of competence"⁵⁰

Desuden har jeg kendskab til flere af hendes identiteter: mor, hustru til en traumatiseret mand, datter af en velstillet familie, lillesøster, storesøster og en begavet, ung kvinde, der viser stor interesse i at tilegne sig det danske sprog. Dette kendskab, som Norton fremhæver som essentielt⁵¹ betyder, at jeg har mulighed for at præsentere Maria for opgaver, der understøtter og bekræfter hendes mange identiteter og som optimalt

⁵⁰ Donato (1994), s. 40

⁵¹ Norton, 2000, s. 137

frustrerende objekt hele tiden kan bevæge mig i det, som Vygotskij benævner hendes zone for nærmeste udvikling⁵². Sideløbende dermed opbygger jeg hendes kommunikative kompetence i forhold til at manifestere sig sprogligt uden for klasselokalet:

"An important implication of my study is that the second language teacher needs to help the language learners claim the right to speak outside the classroom. To this end, the lived experiences and social identities of language learners need to be incorporated into the formal second language curriculum"⁵³

Efter aftale med indehaveren af frisørsalonen, hvor Maria er i sprogpraktik, kom jeg en dag som kunde og skulle have en klipping. Maria havde, fra jeg trådte ind ad døren, status som fuldgældig ansat frisør i salonen og dennes elev blev udstyret med et kamera, så vi havde billedmateriale til den sproglige efterbearbejdning. Jeg fik, udover en udsøgt behandling, en håndværksmæssig god klipping og et fantastisk undervisningsmateriale at arbejde med i undervisningen.

Transskription af Marias mundtlige fremlæggelse af seancen:

- Foto 1: Jeg vasker Hannes hår og massager med noget shampoo.
Bagefter hende sidder på stol.
- Foto 2: Jeg snakker med hende hvordan klipper hår.
- Foto 3: Jeg giver Hanne en kappe på og jeg kigger hendes hår.
- Foto 4: Jeg starter klippe bagfra.
- Foto 5: Jeg sidder på stol og retter hele bagfra.
- Foto 6: Jeg klipper hende midt i hovedet.
Jeg retter hendes pandehår.
- Foto 7: Bagefter klipper, føntørrer, børste og voks.

Forud for fremlæggelsen har Maria og jeg talt om billederne, hvor hun har fået nogle fagudtryk af mig, som hun på sin vanlige, grundige facon skriver ned på dansk med oversættelse til farsi og tilhørende lydskrift på farsi. Maria er en meget struktureret lærer, der, fra første dag i klassen, har haft et system med rød og blå skriftfarve, hvormed hun noterer alt ned i sin notesbog. Hun har således opbygget sin egen ordbog med lydskrift,

⁵² Vygotskij, her fra Nordiske Sprog som Andetsprog, 1998, s. 195

⁵³ Norton in, TESOL QUARTERLY 1995, s. 26

hvor hun har behov og beder ofte om at få faste vendinger opløst i enkeltord, f.eks.: "Hvad er det nu det hedder?"

Maria arbejder fortsat med billedmaterialet, som hun skriver til, snakker med andre kursister om og endelig har med som ét af emnerne til sin kommende mundtlige modultest. Det giver hende efterhånden et ordforråd og en kommunikativ sikkerhed, der hjælper hende i hendes arbejde på frisørsalonen, hvorved hun får mulighed for interaktion med målsprogtalende, som Norton fremhæver som væsentlig for L2 sprogtiltagelsen⁵⁴. Marias personlighed er introvert, hvilket hæmmer hende en smule i den daglige interaktion med alle mennesker, såvel målsprogtalende som medkursister. Det udarter ved, at hun taler med lav stemmeføring og holder sig til en meget enkel syntaks på trods af, at hun faktisk formår mere komplekse sætningskonstruktioner. Hun er perfektionistisk og vil helst have helt styr på syntaksen før hun indgår i en samtale. Som hendes underviser er jeg derfor meget opmærksom på, hvilke samarbejdsrelationer hun sættes i, da hun sammen med en ekstrovert kursist ikke ville opleve tilstrækkelig ro og sikkerhed til at formulere sig⁵⁵. Hun arbejder helst alene, men fungerer også fint i pararbejde med den "rette" partner.

Hovedparten af de opgaver, som Maria og klassens øvrige lærnere præsenteres for tager så vidt muligt udgangspunkt i deres identiteter, så de gennem æstetiske læreprocesser producerer L2 sprog, der relaterer sig til deres konkrete erfaringsverden. Det kan synes uoverkommeligt som underviser at differentiere undervisningen i den grad, men det kan lade sig gøre ved blot at variere opgaveformuleringen til f.eks. en øvelse i postkortskrivning, som er krævet ved modultesten på DU2MO2.

Du har fået arbejde i en frisørsalon. Skriv til din veninde, Sara og fortæl om det.

Du har fået arbejde i en møbelforretning. Skriv til din ven, Peter og fortæl om det.

Du har fået arbejde i en genbrugsforretning. Skriv til din ven, Mohammad og fortæl om det.

Osv, osv. Det handler dybest set om, at underviseren kender sine kursisters mange identiteter, navne på deres venner/veninder og forstår at bringe sin viden i spil i den daglige undervisning.

⁵⁴ Norton, 2000, s. 11

⁵⁵ Lindberg, I: Nordiske sprog som andetsprog., s. 195

Her har Maria skrevet postkort til sin familie (start modul 2). Det er skrevet på PC med brug af CD-ord, som er en ordbog, hvor man dels kan vælge at få ordforslag og at få læst op. Et fantastisk program, som virker som en slags elektronisk stilladsering:

kære familie
jeg har det godt i danmark
jeg går tur med kani eftermidagen
jeg går skole hver morgenen
jeg går i praktik
jeg elsker lære dansk
det er koldt
jeg savner jer og jeg elsker jer!
Kærlig hilsen maria

Bagefter arbejdes der procesorienteret, i den forstand, at kursisterne i pararbejde hjælper hinanden med at omskrive og/eller rette. Herunder følger Marias tekst efter et par timer sammen med Puk (thailænder), en skriftligt meget dygtig lærer, hvis største problem er udtale:

Kære familie!
Jeg har det godt i Danmark.
Jeg går tur med Kani eftermidagen.
Jeg går i skole hver morgenen.
Jeg går i praktik.
Jeg elsker lære dansk.
Det er koldt!
Jeg savner jer og jeg elsker jer!
Kærlig hilsen Maria

I såvel den mundtlige fremlæggelse af Marias klipning af mig og i brevet til familien er det tydeligt, at Maria er i anden fase af sin sprogudvikling – den som Lund benævner udfyldningsfasen.⁵⁶ Syntaksen er forenklet, men der vises sikkerhed i verbets nutidsbøjning og de personlige pronomeners bøjning i akkusativ og genitiv.

⁵⁶ Lund, 1999

Konklusion - Hænder, hoved og hjerte

I et næsten tomt klasselokale står et bord og en stol. På stoleryggen hænger der et sjal, på bordet ligger en discman med et par små hovedtelefoner, og når man kommer tættere på, kan man høre klassisk musik derfra. På bordet ligger også en indbundet notesbog, en kuglepen og en pakke Kleenex. En gammel, slidt tøjbamse sidder foran en tom kaffekop. En svag duft af parfume fornemmes i rummet.⁵⁷

Scenen er hermed sat til en lille opdagelsesrejse for kursisterne, som skal svare på spørgsmålet: Hvem har siddet ved bordet?

Alle sanser bliver rørt, hukommelsen fremkalder indre billeder og de personlige erfaringer skal efter nogen tid omsættes til et sprogligt udtryk. Bevægelsen går fra hånd til hjerte til hoved. Fra handleevne til emotionalitet til kognition. Alle fire delkompetencer i Tønnes Hansens taxonomi er inddraget i dette lille eksempel, som her tjener som illustration af min hovedpointe:

Der er sammenhæng mellem identitetsdannelsesprocessen og sprogtilægnelsen og jeg kan som underviser i dansk som andetsprog tage mit afsæt deri.

Som tidligere nævnt påpeger både Quist og Norton, at sprogtilægnelsen er dialektisk forbundet med identitetsdannelsen og Tønnes Hansen argumenterer for, at de udadrettede mestringskompetencer og den indadrettede (selvreferentielle) mestringskompetence (bilag 2 & 3) ikke gør det alene, når vi taler om den fuldgældige identitetsdannelse, da det ikke er med hånd og hoved alene, at mennesket afgør, hvad der er det rigtige for det at gøre i en given situation:

Hånd (talenter, færdigheder og handleevner) og hoved (tanke og refleksion) må arbejde sammen med hjertet (sansen for dybde, dynamikker, stemtheder, emotionalitet og det *at være* blot):

"Farvel sagde ræven, og nu skal jeg betro dig en hemmelighed. Den er ganske ligetil: kun med hjertet kan man se rigtigt. Det væsentlige er usynlig for øjet"
(Saint-Exupéry, 1984, s.72)⁵⁸

⁵⁷ Undervisningsoplæg af undertegnede

⁵⁸ Tønnes Hansen, s. 410

Perspektivering

Inger Jacobsen diskuterer i sin artikel om læreren som forsker og reflekterende praktiker⁵⁹ blandt andet spørgsmålet om, hvordan den kompetente praktikers værdifulde, tavse viden kan blive synliggjort og dernæst gjort til genstand for kritisk refleksion. Der er i Danmark ingen tradition for lærerforskning og formidling af den tavse viden, som erfarne og dygtige undervisere i faget DsA besidder og som Jacobsen fremhæver, er det et problem, at forskningen på området ikke formidles til og derfor heller ikke implementeres på sprogcentre:

"Scöns grundlæggende påstand er at den viden som praktikere har brug for, hvad enten der er tale om virksomhedsledere, byplanlæggere, arkitekter, socialarbejdere, psykoterapeuter, lærere eller andre, er af en anden art end den teoretikere kan levere."⁶⁰

Udvikling og fornyelse af faget bør, ifølge Jacobsen ske ved at undviserne i DsA har mulighed for kritisk refleksion og dialog om, hvad der faktisk sker i klasseværelset og at der samtidig afsættes tid til formidling af disse til kollegerne.

Jeg har i den forbindelse taget initiativ til, at sprogcenterets tre teams (DU1, DU2, DU3) forpligtes på at præsentere en selvvalgt læringsteoretisk, sprogtegnelsesteoretisk eller didaktisk problemstilling for deres kolleger på lærermøderne i håbet om, at vi netop kan få den tavse viden synliggjort. Der er ikke stillet formelle krav til indlægget, som lige så vel kan være et eksempel på en undervisningssituation, der lykkedes som én, der ikke gjorde eller noget helt tredje, men hovedidéen er, at vi får skabt en tradition for, at vi i højere grad udveksler og diskuterer erfaringer fra den daglige pædagogiske praksis.

For sprogcenterets fire DAV studerende er dette forum ligeledes velegnet for formidling af den sprogtegnelses- og læringsteoretiske forskning vi præsenteres for og arbejder med i forbindelse med vores studium. Disse oplæg kunne give anledning til relevante diskussioner om hvilket lærings- og sprogsyn sprogcenterets undervisere bekender sig til og især om, hvorvidt og hvordan dette lægges til grund for udvælgelse af undervisningsmateriale og den pædagogiske praksis.

⁵⁹ Jacobsen, 1999

⁶⁰ Ibid., s. 200

Den kvalificerede selvbestemmelses tilværelseskompetencer⁶¹ adapteret af undertegnede

	Kvalificering	Selvbestemmelse
Udadrettethed	<u>Teknisk tilværelseskompetence</u> Sprogsyn: Strukturelt Sprogfunktion: Den kommunikative Sprogtilgængelighedssyn: Behaviorisme: - kontrastivhypotese (Lado)⁶² Mentalisme: - den universelle hypotese (Chomsky)⁶³ - identitetshypotesen (Krashen)⁶⁴ Kognition Kompetence: kvalifikationsaspekt (PSJ) Rationalitet: Kognitiv/instrumentel Gyldighedskrav: sand i forhold til den ydre verden Målbar	<u>Pragmatisk, nyorienterende tilværelseskompetence</u> (min betegnelse) Sprogsyn: Funktionelt/diskursivt Sprogfunktion: Den integrative Sprogtilgængelighedssyn: Kommunikativt/Diskursivt - Sekvenshypotetikere (Ellis)⁶⁵ - Akkulturationshypotetikere (Schuman)⁶⁶ - Identitetsforhandling (Quist, Norton)⁶⁷ Handleevne Vedrører: den sociale identitet, demokratisk sindelag Kompetence: handleaspekt (PSJ) Rationalitet: Moralsk/praktisk Gyldighedskrav: retfærdig i forhold til den ydre verden Subjektpositionering – Politisk subjekt Målbar
Indadrettethed	<u>Selvreferentiel tilværelseskompetence</u> Sprogsyn: Funktionelt/diskursivt Sprogfunktion: Den integrative Sprogtilgængelighedssyn: Kommunikativt/Diskursivt Psykodynamik Medansvar for egen læring Indre kontrol af vidensproduktionen Rationalitet: kognitiv/instrumentel Gyldighedskrav: oprigtig i forhold til den indre verden Målbar	<u>Fænomenologisk tilværelseskompetence</u> Sprogsyn: Funktionelt Sprogfunktion: Den ekspressive Sprogtilgængelighedssyn: Kommunikativt Identitetsforhandling (Quist, Norton) Emotionalitet Kompetence: et personligt aspekt – selvværd/integritet (PSJ) Rationalitet: Æstetisk/ekspressiv Gyldighedskrav: oprigtig i forhold til den indre verden Ikke målbar

⁶¹ Tønnes Hansen, 1998

⁶² Lund, 1997, s. 30

⁶³ Ibid., s. 39

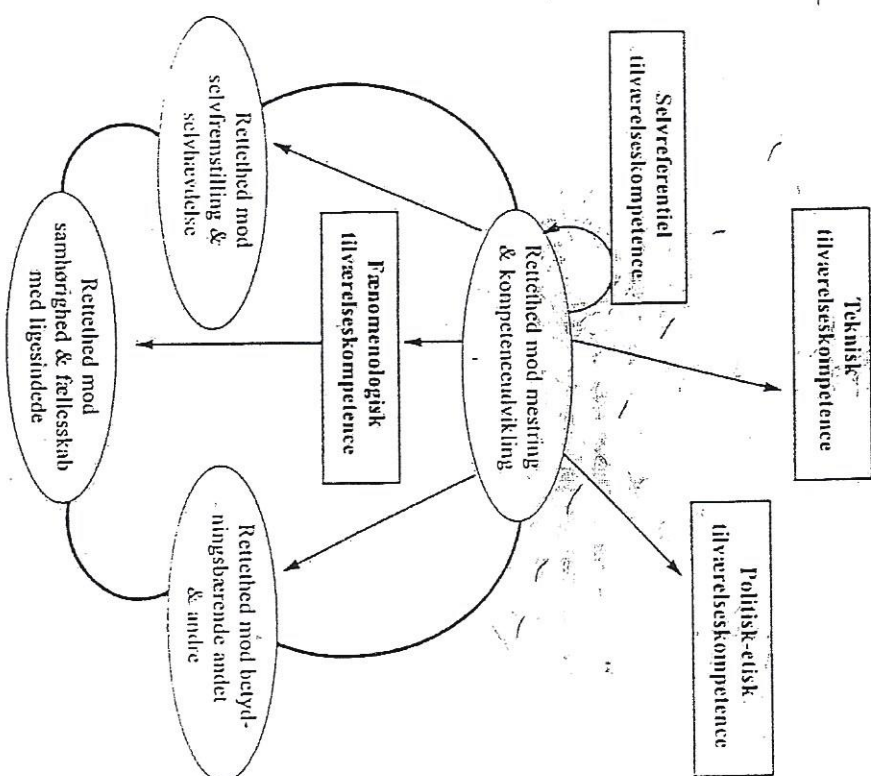
⁶⁴ Ibid., s. 65

⁶⁵ Ibid., s. 84

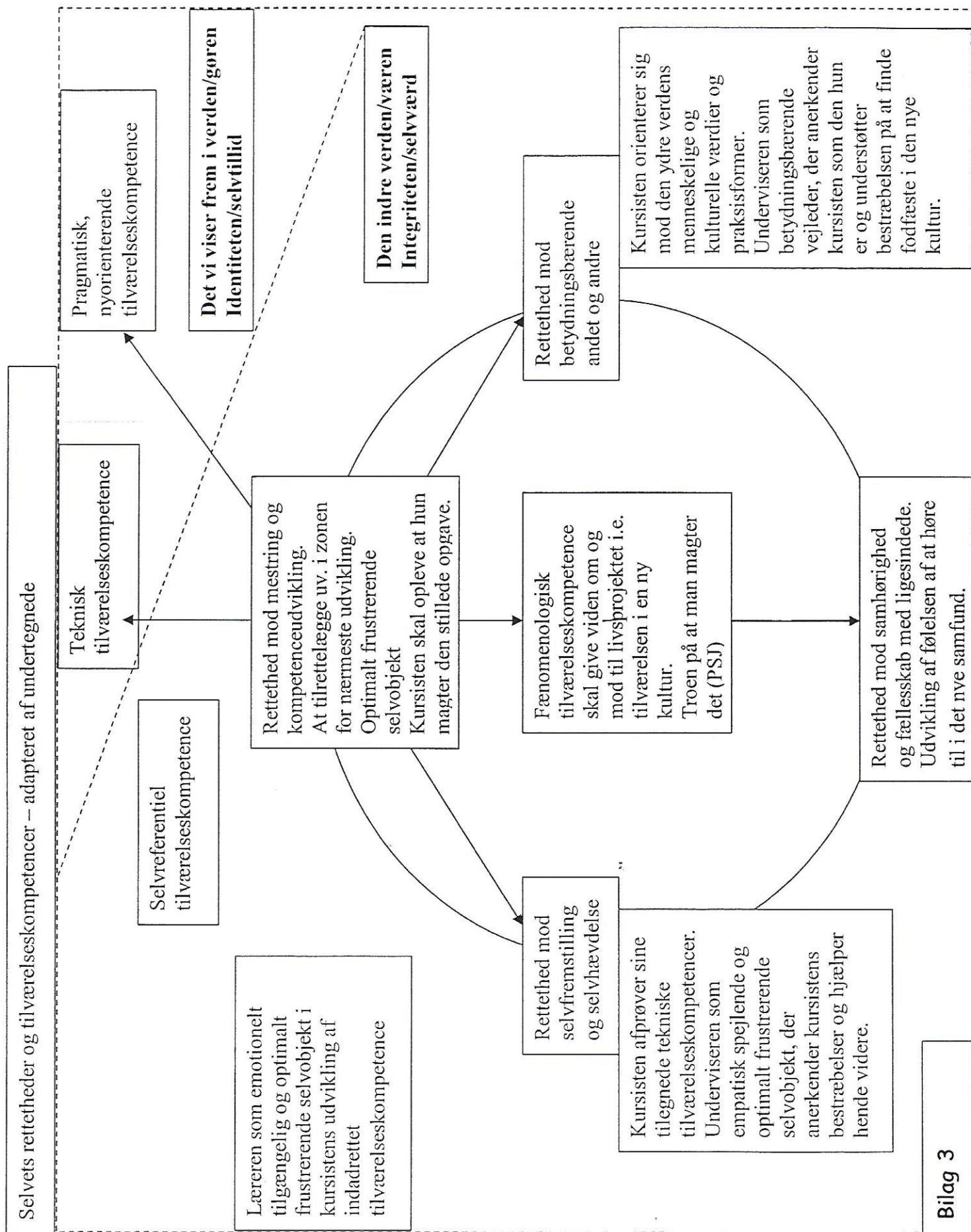
⁶⁶ Ibid., s. 97

⁶⁷ Quist, 1998, Norton, 2000

Figur 4. Selvets retfærdigheder og tilværelseskompetencer

Tønnes Hansen, 1998, s. 410

Kompetenceafdækning 2

1. Personalia	
Navn: Maria	Cpr.nr.: 1
Adresse:	
Nationalitet: Iransk kurder	Civilstand: Gift

2. Danskuddannelse		
Indplacering	Maria blev d. 27. september, 2010 visiteret til start på Danskuddannelse 2 Modul 1 d. 11. oktober, 2010. Hun går til undervisning tirsdag, onsdag og torsdag kl. 8.15-13.55. Bestod modul 1 i december, 2010. I februar-maj 2011 skal hun deltage i modtageprogram. Ny kontaktlærer: 1	
Sprogcentrets generelle udtalelser	Maria er en venlig og åben kursist, der er yderst motiveret for at lære sproget og selv yder en stor indsats. Hun ligger over middelt og vil, når hun først rigtigt "får knækket koden", få en hurtig progression, spår vi.	
Danskspørgligt standpunkt	Tale	Maria taler noget dansk – har ikke helt styr på sætnings-skabeloner endnu, men er godt på vej.
	Forstå	Maria forstår efterhånden en del dansk og kan tale med om hverdag og familie. God til at spørge, når hun ikke forstår.
	Udtale	Maria har en næsten fejlfri udtale. Gør meget ud af at sige ord korrekt – spørger gerne flere gange og skriver en slags lydskrift til gloser, så hun kan øve ordene hjemme.
	Læse	Maria læser godt og hurtigt. Slår altid op i ordbog, hvis der er ord, hun ikke forstår.
	Skrive	Maria er meget omhyggelig med sit skriftlige arbejde. Hun vil gerne have kontrolleret, om hun skriver korrekt.

3. Personlige kompetencer	
Fremtræden	Maria er en meget sympatisk, smilende og åben kvinde, der er venlig over for alle. Hun hjælper gerne andre.
Samarbejdsevne	Maria arbejder helst alene, men kan også fint arbejde sammen med andre – helst pararbejde. Samvittighedsfuld og målrettet.
Engagement og arbejdsindsats	Meget arbejdsom og grundig. Hun arbejder godt i klassen, er aktiv såvel i det individuelle som det fælles arbejde. Har altid hjemmearbejdet i orden.
Mødepræcision	Kommer i god tid hver dag.
Stabilitet	Yderst stabil.
Ansvarlighed	Har virkelig forstået betydningen af en god egenindsats. Hun terper nye ord hjemme og har hertil en god hukommelse, hvorfor hun på kort tid har lært rigtigt mange ord.
Selvstændighed og initiativ	Holder sig i gang hele tiden. Hvis hun er færdig med en opgave, laver hun gloselister, slår op i ordbog, skriver udtalen ned osv. God til at opsøge svar, når der er noget hun er usikker på, eller en sproglig sammenhæng, hun har tænkt over.
Kvalitetsbevidsthed	Maria er meget grundig og sirlig.
Indlæringssevne	Over middel. Vi mener, der er et stort potentiale i Maria og forventer en progression over gennemsnittet.
Organisering og strukturering	Meget fin. Hun er god til at strukturere sit arbejde og sætte sin indlæring i et system, der fungerer for hende. Bruger et farvesystem, så hun har styr på, hvad der er lydskrift og hvad der er oversættelse i de gloselister, hun laver.

Oplysningerne er indhentet i perioden: december 2010	
Udtalelser fra: Karen (	
Oplysninger indhentet af: Karen (	Dato: 6. januar 2011

6. Helbredsoplysninger (evt. lægeerklæringer)

Har lidt maveproblemer, som er blevet undersøgt. Maria taler om tyngdefornemmelse og smerter især om natten. I Iran har hun fået konstateret nogle knuder i mavesækken (efter tolkens oversættelse), men der er ikke iværksat nogen behandling.

Maria har nedsat hørelse på 70-80 % på højre øre.

7. Danske forhold

Danskuddannelse	Maria blev d. 27. september, 2010 visiteret til start på Danskuddannelse 2 Modul 1 d. 11. oktober, 2010. Hun går således til undervisning tirsdag, onsdag og fredag kl. 8.15-13.55. I foråret 2011 skal hun deltage i modtageprogram. Kontaktlærer: Karen
CVUU (Cirius)	Ikke relevant indtil videre, måske på et senere tidspunkt som supplement til en afdækning af realkompetencer og evt. meritoverførsel i.f.t. supplerende uddannelse.

8. Familieforhold

Opvækst	Maria er fjerde-ældste i en søskendeflok på otte. Der er 5 søstre og tre brødre. Alle søskende har gået i skole i minimum 12 år, selvom hverken faren eller moren har gået i skole. Moren var husmor og faren var handelsmand. Import/eksport mellem Iran og Irak, som dog blev ødelagt i en periode under krigen. Faren arbejder stadig. Maria har efter endt skolegang skullet hjælpe sin mor i hjemmet, indtil hun blev gift. Hun ville gerne have arbejdet som frisør, men det modsatte faren sig – der kunne nemt blive snakket!
Kulturbaggrund	Maria er muslim, men er langt fra ortodoks. Det vil ikke være nogen hindring for arbejde f.eks. Hun er meget åben over for integration og at blive en aktiv medspiller i samfundet. Der har i familien været tænkt meget på ære/skam og at undgå sladder.
Primærfamilien	Maria blev gift i 2003 og fik parrets datter i 2006. Maria blev familiesammenført her i september, 2010. Datteren på 4, 5 år er startet i børnehave, men synes det er svært, fordi hun ikke taler og forstår sproget – det er nu sat i værk, at hun noget af tiden skal deltage i en sprogklasse.

9. Borgerens arbejdsmarkedsperspektiv

Ønsker	Marias højeste og faktisk også eneste ønske er at komme til at arbejde som frisør og med make-up. Hun synes, det er det hun kender til og det vil være en drøm, der gik i opfyldelse.	
Fleksibilitet	Geografisk	Maria er afhængig af offentlig transport og vil derfor helst arbejde inden for bygrænsen i Skive.
	Branche	Under samtalen prøvede jeg at spore Maria ind på andre erhvervsområder, men uden held – det er kun frisørerhvervet, der trækker.
Samlet vurdering arbejdsmarkeds-mæssigt	Jeg er overbevist om, at Maria i en frisørsalon vil være en nærværende og dedikeret arbejdskraft. Hvis hun imidlertid skal være ansat frisør i en salon, skal vi forvente, at hun skal have en godkendt uddannelse inden for erhvervet. Skal hun derimod selv starte salon, ser det anderledes ud, men det kræver en startkapital, der ikke umiddelbart er til stede her og nu. Maria er en meget kvik kvinde, så jeg synes bestemt, der skal satses på uddannelse til hende – hun siger også selv, hun vil være interesseret i at få suppleret sin uddannelse, så hun kan arbejde som fuldgyldig frisør her i landet.	

10. anbefalinger til kompetenceafklaring og opkvalificering

Maria er for øjeblikket i praktik i en dansk frisørsalon.

Jeg synes i den sammenhæng, det er vigtigt, der indgås en egentlig aftale med ejeren af frisør-salonen om afdækning af Marias realkompetencer.

En formel afdækning her kan danne grundlag for evt. godskrivning af visse moduler på en dansk frisøruddannelse. Så vil Maria have noget at arbejde videre med og et mål at arbejde frem imod og praktikken vil have perspektiv.

Jeg har i øjeblikket en forespørgsel ude til Herningsholm om formalia og procedurer i den forbindelse. Men gør Maria det godt i praktikken, kan det jo være et godt springbræt til en praktikaftale ifm. med uddannelse - hvilket givetvis vil være Marias bedste chance.

Oplysninger indhentet i perioden: november, 2010

Udtalelser fra:

Afklaring foretaget af: Karen

Dato:

– Karen